INTERNATIONAL JOURNAL OF INDIAN LANGUAGE RESEARCH STUDIES (IJILRS)
(Open Access, Double-Blind Peer Reviewed Journal)
ISSN Online: 3108-1797 ISSN Print: 3139- 3799
EDUSCHOOL ACADEMIC RESEARCH & PUBLISHERS

കേരളത്തിലെ ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനവും സാമൂഹിക നവോത്ഥാനവും: വായനയുടെയും സാമൂഹിക പരിവർത്തനത്തിന്റെയും ചരിത്രാഖ്യാനം

K . S Vasudevan

Retired Diet Senior Lecturer, District Institute of Education and Training (DIET)
Malappuram, Kerala, India.

Article information
Received: March 23rd 2026
Received in revised form: April 21st 2026
Accepted: May 12th 2026
Available online: June 25th 2026

Volume: 2
Issue: 2
DOI: https://doi.org/10.63090/IJILRS/3108.1797.0018

സംഗ്രഹം

കേരളത്തിലെ ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തെ സാമൂഹിക നവോത്ഥാനത്തിന്റെയും ജനാധിപത്യ പരിവർത്തനത്തിന്റെയും ഒരു പ്രധാന ഉപാധിയായി ഈ പ്രബന്ധം പരിശോധിക്കുന്നു. ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ഉടലെടുത്ത്, പി. എൻ. പണിക്കരുടെ നേതൃത്വത്തിലും 1945ലെ തിരുവിതാംകൂർ ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘത്തിലൂടെയും ശക്തിപ്രാപിച്ച ഈ പ്രസ്ഥാനം വായനയെ ഒരു പൊതു ശീലമാക്കി മാറ്റുകയും സാക്ഷരതയെ സാമൂഹിക പരിഷ്കരണത്തോടും ആത്മാഭിമാനത്തോടും രാഷ്ട്രീയ അവബോധത്തോടും കൂട്ടിയിണക്കുകയും ചെയ്തു. പൊതുമണ്ഡലം, സാമൂഹിക മൂലധനം, അച്ചടി സംസ്കാരം എന്നീ സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂടുകൾ പ്രയോഗിച്ച്, ഗ്രാമീണ ഗ്രന്ഥശാലകളുടെ ശൃംഖല കേരള സമൂഹത്തെ എങ്ങനെ പുനഃക്രമീകരിച്ചു എന്ന് ഈ പഠനം വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. ഉത്ഭവം മുതൽ 1990-91ലെ സമ്പൂർണ സാക്ഷരതാ യജ്ഞം വരെയുള്ള പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ വളർച്ച, സ്ത്രീ പങ്കാളിത്തം, പരിമിതികൾ, ഡിജിറ്റൽ യുഗത്തിലെ പ്രസക്തി എന്നിവ ഇത് വിലയിരുത്തുന്നു.

Abstract

This paper examines the library movement in Kerala as a major instrument of social awakening and democratic transformation. Emerging in the early twentieth century and consolidated through the leadership of P. N. Panicker and the Travancore Library Association of 1945, the movement spread reading as a public habit and connected literacy with social reform, self respect, and political consciousness. The study applies the frameworks of the public sphere, social capital, and print culture to analyse how a network of village libraries reshaped Kerala society. It traces the movement from its colonial background through the formation of the organised network, its links with the anti caste renaissance and the political mobilisation of the twentieth century, the participation of women, and the Total Literacy Campaign of 1990 and 1991. It evaluates the movement's limitations and assesses its relevance in the present digital age, arguing that the library movement was not merely an educational programme but a foundational force in the making of modern Kerala.

Keywords: - ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനം, പി. എൻ. പണിക്കർ, വായന, സാമൂഹിക നവോത്ഥാനം, സാക്ഷരത, പൊതുമണ്ഡലം, അച്ചടി സംസ്കാരം

1. ആമുഖം

കേരളീയ നവോത്ഥാനത്തിന്റെ ചരിത്രം പലപ്പോഴും ജാതിവിരുദ്ധ പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും മത പരിഷ്കരണത്തിന്റെയും ചട്ടക്കൂടിലാണ് പറയപ്പെടാറുള്ളത്. ശ്രീനാരായണ ഗുരു, അയ്യങ്കാളി, ചട്ടമ്പി സ്വാമികൾ തുടങ്ങിയവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഈ ആഖ്യാനത്തിന്റെ കേന്ദ്രമാണ്. എന്നാൽ ഈ പരിവർത്തനത്തിന് സമാന്തരമായി, അതിനെ നിലനിർത്തുകയും വ്യാപിപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത മറ്റൊരു സാംസ്കാരിക പ്രസ്ഥാനം ഉണ്ടായിരുന്നു: ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനം.[1,5]

വായനയെ ഒരു വരേണ്യ വിനോദത്തിൽ നിന്ന് ഒരു ജനകീയ അവകാശമാക്കി മാറ്റിയ ഈ പ്രസ്ഥാനം, ആധുനിക കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക മനസ്സിന്റെ രൂപീകരണത്തിൽ നിർണായക പങ്ക് വഹിച്ചു. ഗ്രാമങ്ങളിലെ വായനശാലകൾ കേവലം പുസ്തക സംഭരണ കേന്ദ്രങ്ങളായിരുന്നില്ല, മറിച്ച് അറിവിന്റെയും സംവാദത്തിന്റെയും ജനാധിപത്യ ഇടങ്ങളായിരുന്നു.[1,5]

ഈ ഗവേഷണ പ്രബന്ധത്തിന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യം ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ഉത്ഭവം, വളർച്ച, പ്രത്യയശാസ്ത്രപരമായ അടിത്തറ, സാമൂഹിക സ്വാധീനം എന്നിവ സമഗ്രമായി വിശകലനം ചെയ്യുക എന്നതാണ്. വായനയും സാമൂഹിക നീതിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം, രാഷ്ട്രീയ ബോധവുമായുള്ള കണ്ണി, സ്ത്രീകളുടെ പങ്കാളിത്തം, സാക്ഷരതാ പ്രസ്ഥാനവുമായുള്ള തുടർച്ച, ഡിജിറ്റൽ കാലത്തെ വെല്ലുവിളികൾ എന്നിവ ഇവിടെ പരിശോധിക്കപ്പെടുന്നു.

2. സൈദ്ധാന്തിക ചട്ടക്കൂട്

ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തെ മനസ്സിലാക്കാൻ മൂന്ന് സൈദ്ധാന്തിക സമീപനങ്ങൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. യൂർഗൻ ഹേബർമാസിന്റെ പൊതുമണ്ഡലം (Public Sphere) എന്ന ആശയം, വായനശാലകൾ എങ്ങനെ സ്വതന്ത്ര ചർച്ചയുടെയും അഭിപ്രായ രൂപീകരണത്തിന്റെയും ഇടങ്ങളായി മാറി എന്ന് വിശദീകരിക്കാൻ സഹായിക്കുന്നു. വായനശാല ഗ്രാമീണർ ഒത്തുകൂടി പത്രങ്ങൾ വായിക്കുകയും പൊതുകാര്യങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു ജനാധിപത്യ ഇടമായിരുന്നു.[2]

റോബർട്ട് പുട്നാമിന്റെ സാമൂഹിക മൂലധനം (Social Capital) എന്ന സങ്കൽപ്പം, വായനശാലകൾ സൃഷ്ടിച്ച പരസ്പര വിശ്വാസത്തിന്റെയും കൂട്ടായ്മയുടെയും ശൃംഖലയെ വിശദീകരിക്കുന്നു. സന്നദ്ധ പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ കെട്ടിപ്പടുത്ത ഈ സാമൂഹിക മൂലധനം പിന്നീട് കേരളത്തിന്റെ ജനാധിപത്യ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ അടിത്തറയായി മാറി.[3,7]

ബെനഡിക്ട് ആൻഡേഴ്സന്റെ അച്ചടി മുതലാളിത്തം (Print Capitalism) എന്ന ആശയം, അച്ചടി മാധ്യമം എങ്ങനെ ഒരു പൊതു സാംസ്കാരിക സ്വത്വം രൂപപ്പെടുത്തി എന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ ഉപകരിക്കുന്നു. മലയാള പുസ്തകങ്ങളും ആനുകാലികങ്ങളും ഒരു പൊതു വായനാ സമൂഹത്തെ സൃഷ്ടിച്ചു, ഇത് ഭാഷാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ഒരു സാമൂഹിക ഐക്യബോധത്തിന് വഴിയൊരുക്കി.[4]

3. ഉത്ഭവം: ചരിത്ര പശ്ചാത്തലം

പത്തൊൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിലും ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിലും കേരളത്തിൽ വായനയ്ക്ക് അനുകൂലമായ ഒരു അന്തരീക്ഷം രൂപപ്പെട്ടു. ക്രിസ്ത്യൻ മിഷനറിമാർ സ്ഥാപിച്ച അച്ചടിശാലകൾ മലയാള പുസ്തക പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന് തുടക്കം കുറിച്ചു. ബെഞ്ചമിൻ ബെയ്‌ലിയുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള സി.എം.എസ്. പ്രസ്സ് മലയാള അച്ചടിയുടെ വികാസത്തിൽ പ്രധാന പങ്ക് വഹിച്ചു.[4,6]

വർത്തമാന പത്രങ്ങളുടെ ആവിർഭാവം, ആധുനിക വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ വ്യാപനം, സാമൂഹിക പരിഷ്കരണ പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ ഉണർവ് എന്നിവ വായനയ്ക്ക് ഒരു സാമൂഹിക മാനം നൽകി. അറിവ് ഒരു വിമോചന ഉപാധിയാണ് എന്ന ബോധം ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ശക്തിപ്പെട്ടു. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് സംഘടിത ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനം ഉടലെടുത്തത്.[1,6]

4. പി. എൻ. പണിക്കരും ആദ്യകാല വായനശാലകളും

ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാന നായകൻ പി. എൻ. പണിക്കർ (1909-1995) ആയിരുന്നു. 1926ൽ തന്റെ ഗ്രാമമായ നീലംപേരൂരിൽ അദ്ദേഹം "സനാതന ധർമ്മ വായനശാല" സ്ഥാപിച്ചു. ഒരു അധ്യാപകൻ കൂടിയായിരുന്ന അദ്ദേഹം, വായന ഒരു വ്യക്തിയുടെ മാത്രമല്ല ഒരു സമൂഹത്തിന്റെ മുഴുവൻ വളർച്ചയ്ക്ക് ആവശ്യമാണ് എന്ന് വിശ്വസിച്ചു.[1]

"വായിച്ചു വളരുക" എന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുദ്രാവാക്യം പിന്നീട് ഒരു ജനകീയ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ആപ്തവാക്യമായി മാറി. ഈ മുദ്രാവാക്യം വായനയെ വ്യക്തിഗത വളർച്ചയുമായും സാമൂഹിക പുരോഗതിയുമായും ബന്ധിപ്പിച്ചു. വായനശാല സ്ഥാപിക്കാനും നടത്താനും ഗ്രാമീണരെ പ്രേരിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം കേരളമെമ്പാടും സഞ്ചരിച്ചു.[1]

ആദ്യകാല വായനശാലകൾ ലളിതമായ സംവിധാനങ്ങളായിരുന്നു, പലപ്പോഴും ഒരു മുറിയും കുറച്ച് പുസ്തകങ്ങളും മാത്രം. എന്നാൽ അവ ഗ്രാമീണ ജീവിതത്തിന്റെ കേന്ദ്രബിന്ദുക്കളായി മാറി. ഇവിടെ ആളുകൾ പത്രം വായിക്കാനും വാർത്തകൾ ചർച്ച ചെയ്യാനും ഒത്തുകൂടി.[1]

5. തിരുവിതാംകൂർ ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘവും സംഘടനാ വളർച്ചയും

1945ൽ പി. എൻ. പണിക്കരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ 47 വായനശാലകൾ ചേർന്ന് "തിരുവിതാംകൂർ ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘം" രൂപീകരിക്കപ്പെട്ടു. ഇത് ചിതറിക്കിടന്ന വായനശാലകളെ ഒരു സംഘടിത ശൃംഖലയാക്കി മാറ്റിയ നിർണായക സംഭവമായിരുന്നു. 1956ലെ സംസ്ഥാന പുനഃസംഘടനയ്ക്ക് ശേഷം ഇത് "കേരള ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘം" ആയി വികസിച്ചു, ഐക്യ കേരളത്തിലെ വായനശാലകളെ ഒന്നിപ്പിച്ചു.[1]

സംഘത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പുസ്തക വിതരണത്തിൽ ഒതുങ്ങിയില്ല. വായനശാലകൾ കേന്ദ്രീകരിച്ച് സാക്ഷരതാ ക്ലാസുകൾ, ചർച്ചാ വേദികൾ, പ്രഭാഷണങ്ങൾ, സാംസ്കാരിക പരിപാടികൾ എന്നിവ സംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. പുസ്തക വിതരണ സംവിധാനവും ലൈബ്രേറിയൻമാർക്കുള്ള പരിശീലനവും സംഘം ഏർപ്പെടുത്തി.[1]

ഈ പ്രവർത്തനങ്ങളെ മാനിച്ച് 1975ൽ യുനെസ്കോയുടെ നദേഷ്ദ ക്രൂപ്സ്കായ പുരസ്കാരം കേരള ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘത്തിന് ലഭിച്ചു, ഇത് ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന് അന്താരാഷ്ട്ര അംഗീകാരം നൽകി. പിന്നീട് 1989ലെ കേരള പബ്ലിക് ലൈബ്രറീസ് ആക്ട് വഴി കേരള സ്റ്റേറ്റ് ലൈബ്രറി കൗൺസിൽ രൂപീകരിക്കപ്പെട്ടു, ഇത് പ്രസ്ഥാനത്തിന് നിയമപരവും സ്ഥാപനപരവുമായ അടിത്തറ നൽകി.[1]

6. വായനശാലയും പൊതുമണ്ഡലവും

വായനശാല കേരളീയ ഗ്രാമങ്ങളിൽ ഒരു പുതിയ പൊതു ഇടം സൃഷ്ടിച്ചു. ജാതി-മത-വർഗ ഭേദമന്യേ ആളുകൾക്ക് ഒത്തുകൂടാനും ആശയങ്ങൾ കൈമാറാനും കഴിയുന്ന ഈ ഇടം, പരമ്പരാഗത സാമൂഹിക ശ്രേണികളെ വെല്ലുവിളിച്ചു. ഇവിടെ വായനയും ചർച്ചയും ഒരു സാമൂഹിക പ്രവർത്തനമായി മാറി.[2]

പത്രങ്ങളും ആനുകാലികങ്ങളും വായനശാലയിലൂടെ സാധാരണക്കാരിലേക്ക് എത്തി. ഇത് രാഷ്ട്രീയവും സാമൂഹികവുമായ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒരു പൊതു അവബോധം സൃഷ്ടിച്ചു. വായനശാല അങ്ങനെ ഒരു ജനാധിപത്യ വിദ്യാലയമായി പ്രവർത്തിച്ചു, അവിടെ പൗരബോധവും വിമർശനാത്മക ചിന്തയും വളർന്നു.[2]

7. വായനയും ജാതിവിരുദ്ധ നവോത്ഥാനവും

ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനവും ജാതിവിരുദ്ധ നവോത്ഥാന പ്രസ്ഥാനങ്ങളും തമ്മിൽ അഗാധമായ ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു. ശ്രീനാരായണ ഗുരുവിന്റെയും അയ്യങ്കാളിയുടെയും ആശയങ്ങൾ വായനശാലകളിലൂടെ സാധാരണക്കാരിലേക്ക് എത്തി. വായന അവർണ വിഭാഗങ്ങൾക്ക് അറിവിന്റെ പുതിയ വാതിലുകൾ തുറന്നു, പരമ്പരാഗത വിജ്ഞാന കുത്തകയെ വെല്ലുവിളിച്ചു.[1,5]

വിജ്ഞാനം ഒരു സമുദായത്തിന്റെയും കുത്തകയല്ല എന്ന ആശയം ഈ പ്രസ്ഥാനം പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തി. വായനശാലകൾ എല്ലാവർക്കും തുറന്നുകൊടുത്തത് സ്വയം ഒരു സാമൂഹിക പ്രസ്താവനയായിരുന്നു. അങ്ങനെ വായന ആത്മാഭിമാനത്തിന്റെയും സാമൂഹിക ഉന്നമനത്തിന്റെയും ഉപകരണമായി മാറി, നവോത്ഥാന മൂല്യങ്ങളെ ഗ്രാമതലത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചു.[1,5]

8. വായനയും രാഷ്ട്രീയ ബോധവും

വായനശാലകൾ കേരളത്തിന്റെ രാഷ്ട്രീയ അവബോധത്തിന്റെ വളർച്ചയിലും നിർണായക പങ്ക് വഹിച്ചു. ദേശീയ സ്വാതന്ത്ര്യ സമരത്തിന്റെയും പിന്നീട് ഇടതുപക്ഷ പ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെയും ആശയങ്ങൾ വായനയിലൂടെ പ്രചരിച്ചു. വായനശാല രാഷ്ട്രീയ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായി പ്രവർത്തിച്ചു.[9]

പിൽക്കാലത്ത് കേരള ശാസ്ത്രസാഹിത്യ പരിഷത്ത് പോലുള്ള ജനകീയ ശാസ്ത്ര പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ വായനാ സംസ്കാരത്തെ ശാസ്ത്രബോധവുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചു. ഉയർന്ന രാഷ്ട്രീയ പങ്കാളിത്തവും ശക്തമായ സിവിൽ സമൂഹവുമുള്ള കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷ രാഷ്ട്രീയ സംസ്കാരത്തിന്റെ വേരുകൾ ഈ വായനാ പ്രസ്ഥാനത്തിൽ കണ്ടെത്താനാകും.[7,8]

9. സ്ത്രീകളും വായനയും

ആദ്യകാലത്ത് വായനശാലകൾ പ്രധാനമായും പുരുഷ കേന്ദ്രീകൃതമായിരുന്നുവെങ്കിലും, ക്രമേണ സ്ത്രീകളും വായനയുടെ ലോകത്തേക്ക് കടന്നുവന്നു. സ്ത്രീ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ വ്യാപനവും വനിതാ എഴുത്തുകാരുടെ ഉയർച്ചയും ഈ മാറ്റത്തിന് ആക്കം കൂട്ടി.[5]

വായന സ്ത്രീകൾക്ക് സ്വന്തം അനുഭവങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിക്കാനും പൊതുമണ്ഡലത്തിൽ ഇടം നേടാനുമുള്ള ഒരു ഉപാധിയായി. വനിതാ വായനശാലകളും വനിതാ കൂട്ടായ്മകളും പിന്നീട് സ്ത്രീ ശാക്തീകരണത്തിന്റെ വേദികളായി മാറി. ഇത് കേരളത്തിലെ സ്ത്രീകളുടെ താരതമ്യേന ഉയർന്ന സാമൂഹിക പദവിക്ക് സംഭാവന നൽകി.[5]

10. സാക്ഷരതാ പ്രസ്ഥാനവും സമ്പൂർണ സാക്ഷരതയും

ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ സ്വാഭാവിക തുടർച്ചയായിരുന്നു സാക്ഷരതാ പ്രസ്ഥാനം. വായനശാലകൾ വർഷങ്ങളായി സൃഷ്ടിച്ച അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും സന്നദ്ധ പ്രവർത്തക ശൃംഖലയും 1990കളിലെ സമ്പൂർണ സാക്ഷരതാ യജ്ഞത്തിന് ശക്തമായ അടിത്തറയായി. വായന അറിയുന്നതും വായനാ ശീലവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഈ പ്രസ്ഥാനം തിരിച്ചറിഞ്ഞു.[10]

1990 ഏപ്രിലിൽ എറണാകുളം ജില്ല ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ സമ്പൂർണ സാക്ഷരതാ ജില്ലയായി പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടു. 1991 ഏപ്രിൽ 18ന് കേരളം ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ സമ്പൂർണ സാക്ഷരതാ സംസ്ഥാനമായി. ഇത് ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനം പതിറ്റാണ്ടുകളായി നട്ടുവളർത്തിയ വായനാ സംസ്കാരത്തിന്റെ പരിണതഫലമായിരുന്നു.[10]

പി. എൻ. പണിക്കരുടെ ചരമദിനമായ ജൂൺ 19 കേരളത്തിൽ വായനാദിനമായി ആചരിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ ദിനാചരണം വായനയുടെ സാമൂഹിക പ്രാധാന്യത്തെ ഓരോ തലമുറയ്ക്കും ഓർമിപ്പിക്കുന്നു.[1]

11. പ്രധാന നാഴികക്കല്ലുകൾ

ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ചരിത്രത്തിലെ പ്രധാന സംഭവങ്ങൾ ചുവടെ പട്ടികയിൽ സംഗ്രഹിക്കുന്നു.[1]

പട്ടിക 1: ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രധാന നാഴികക്കല്ലുകൾ

വർഷം	സംഭവം	പ്രാധാന്യം
1926	സനാതന ധർമ്മ വായനശാല സ്ഥാപനം	പണിക്കരുടെ ആദ്യ വായനശാല
1945	തിരുവിതാംകൂർ ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘം	സംഘടിത ശൃംഖലയുടെ തുടക്കം
1956	കേരള ഗ്രന്ഥശാലാ സംഘം	ഐക്യ കേരള ശൃംഖല
1975	ക്രൂപ്സ്കായ പുരസ്കാരം	യുനെസ്കോ അന്താരാഷ്ട്ര അംഗീകാരം
1989	കേരള പബ്ലിക് ലൈബ്രറീസ് ആക്ട്	നിയമപരമായ അടിത്തറ
1991	സമ്പൂർണ സാക്ഷരതാ പ്രഖ്യാപനം	കേരളം ആദ്യ സാക്ഷര സംസ്ഥാനം

12. വിമർശനവും പരിമിതികളും

ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനത്തിന് ചില പരിമിതികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ആദ്യകാലത്ത് വായനശാലകൾ പ്രധാനമായും പുരുഷ കേന്ദ്രീകൃതമായിരുന്നു, സ്ത്രീകളുടെ പങ്കാളിത്തം പരിമിതമായിരുന്നു. കൂടാതെ, പുസ്തക തിരഞ്ഞെടുപ്പിലും പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ചില പ്രത്യയശാസ്ത്രപരമായ പക്ഷപാതങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന വിമർശനവും നിലനിൽക്കുന്നു.[5,7]

നഗര-ഗ്രാമ അന്തരം, വിഭവങ്ങളുടെ അസമമായ വിതരണം, സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കലിന് ശേഷമുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥവൽക്കരണം എന്നിവയും വെല്ലുവിളികളായിരുന്നു. എങ്കിലും, സമഗ്രമായി പരിശോധിച്ചാൽ, ഈ പ്രസ്ഥാനം കേരള സമൂഹത്തിന്റെ ജനാധിപത്യവൽക്കരണത്തിന് നൽകിയ സംഭാവന അനിഷേധ്യമാണ്.[7,10]

13. സമകാലിക പ്രസക്തി

ഡിജിറ്റൽ യുഗത്തിൽ വായനയുടെ സ്വഭാവം മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സ്മാർട്ട്ഫോണുകളും സാമൂഹിക മാധ്യമങ്ങളും അച്ചടി പുസ്തകങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തെ വെല്ലുവിളിക്കുന്നു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ പരമ്പരാഗത വായനശാലകൾ പ്രസക്തി നിലനിർത്താൻ ഇ-ലൈബ്രറികൾ, ഡിജിറ്റൽ വിഭവങ്ങൾ, ഇന്റർനെറ്റ് സൗകര്യങ്ങൾ എന്നിവയിലേക്ക് മാറേണ്ടതുണ്ട്.

പല വായനശാലകളും ഇപ്പോൾ കമ്പ്യൂട്ടർ പരിശീലനം, മത്സര പരീക്ഷാ പരിശീലനം, ഡിജിറ്റൽ സാക്ഷരത എന്നിവയിലേക്ക് പ്രവർത്തനം വ്യാപിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇത് മാറുന്ന കാലത്തിനനുസരിച്ച് പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ പൊരുത്തപ്പെടലിനെ കാണിക്കുന്നു.

എന്നാൽ വായനശാല സൃഷ്ടിച്ച പൊതു ഇടം എന്ന ആശയം ഇന്നും പ്രസക്തമാണ്. ഏകാന്തമായ ഡിജിറ്റൽ ഉപഭോഗത്തിന്റെ കാലത്ത്, കൂട്ടായ്മയുടെയും സംവാദത്തിന്റെയും ഇടങ്ങൾ എന്ന നിലയിൽ ഗ്രന്ഥശാലകൾക്ക് പുതിയ ദൗത്യം ഏറ്റെടുക്കാൻ കഴിയും.[2]

14. ഉപസംഹാരം

കേരളത്തിലെ ഗ്രന്ഥശാലാ പ്രസ്ഥാനം കേവലം ഒരു വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതിയായിരുന്നില്ല, മറിച്ച് ആധുനിക കേരളത്തിന്റെ നിർമിതിയിലെ ഒരു അടിസ്ഥാന ശക്തിയായിരുന്നു. വായനയെ ജനകീയമാക്കിയും അറിവിനെ

ജനാധിപത്യവൽക്കരിച്ചും ഈ പ്രസ്ഥാനം സാമൂഹിക നവോത്ഥാനത്തെയും രാഷ്ട്രീയ അവബോധത്തെയും പിന്തുണച്ചു.

പി. എൻ. പണിക്കരെപ്പോലുള്ള പ്രവർത്തകരുടെ ദീർഘവീക്ഷണവും സന്നദ്ധ പ്രവർത്തകരുടെ കൂട്ടായ്മയും ചേർന്ന് സൃഷ്ടിച്ച ഈ പാരമ്പര്യം, ഡിജിറ്റൽ കാലത്തും പുതിയ രൂപങ്ങളിൽ നിലനിർത്തേണ്ടത് നമ്മുടെ കൂട്ടായ ഉത്തരവാദിത്തമാണ്. വായനയുടെ വിമോചന ശക്തിയിലുള്ള വിശ്വാസമാണ് ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ശാശ്വത സന്ദേശം.

അവലംബങ്ങൾ

1. Raman Nair, R., and L. Sulochana Devi. P. N. Panicker: Father of the Library Movement in Kerala. Thiruvananthapuram: CHMK Library, University of Kerala, 2007.
2. Habermas, Jürgen. The Structural Transformation of the Public Sphere. Translated by Thomas Burger. Cambridge, MA: MIT Press, 1989.
3. Putnam, Robert D. Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon and Schuster, 2000.
4. Anderson, Benedict. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso, 1983.
5. Jeffrey, Robin. Politics, Women and Well-Being: How Kerala Became a Model. New Delhi: Oxford University Press, 1992.
6. Tharakan, P. K. Michael. “Socio-Economic Factors in Educational Development.” Economic and Political Weekly 19, no. 46 (1984): 1959–1967.
7. Isaac, T. M. Thomas, and Richard W. Franke. Local Democracy and Development. New Delhi: LeftWord Books, 2002.
8. Zachariah, Mathew, and R. Sooryamoorthy. Science for Social Revolution? Achievements and Dilemmas of a Development Movement. London: Zed Books, 1994.
9. Nossiter, Thomas J. Communism in Kerala: A Study in Political Adaptation. Berkeley: University of California Press, 1982.
10. Parameswaran, M. P. Empowering People: The Kerala Experiment. New Delhi: Daanish Books, 2006.